

Verges, a la plaça de l'Església. Avui aquesta casa està cedida a l'Ajuntament de Verges per a obra social, la que sigui, no hi ha condicions, pot servir per al que els faci falta.

De la tia recordo que quan jo era petita ella sempre estava molt tancada en el seu estudi, sempre darrera les seves coses d'escriure. No era massa criatura. A les tardes d'estiu venia a la tertúlia que fèiem aquí, al passeig. A l'hivern, en canvi, les trobades eren molt més reduïdes i es deien a casa d'ells, a la casa pairal. Llavors ja era una tertúlia literària. Hi havia la Sra. Pellicer, la tia Caterina, la tia Amèlia, l'àvia, i les Sres. Bartomeu i Granell. Com que eren elles soles no es parlava més que de literatura, ja que totes elles llegien molt.

L'Esc.— La vostra tia sortia fora o s'estava molt a l'Escala?

M^a. D. A.— Ja ho crec que sortia!. Li agradava molt anar al Liceu. A mitja temporada d'hivern anaven a Barcelona i no deixava perdre cap obra de teatre, ni una funció del Liceu. Estava al corrent de tot i tenia gran inquietud per a tot. A Barcelona hi anava amb la seva mare i els germans i vivien en un pis que tenien allà.

L'Esc.— Ens podríeu explicar una mica més com era l'Escala d'aquell temps?

M^a. D. A.— Recordo que havia, i erem una institució, en Rafel Quim i el seu fill, en Quimet, que eren els cafeters d'allà on hi ha ara el Voramar. En aquest café s'hi reunien els doa metges que hi havia a l'Escala, el Sr. Juli i el Sr. Pi, els farmacèutics, el Sr. Guillot i el Sr. Forn, el pare, l'oncle, en Cuero, el General Poch, el Sr. Llobet, més cap aquí recordo en Puig-Sureda i en Rodero.

En Rafel Quim feia uns xarops deliciosos, almenys a mi m'ho semblaven, principalment el de grosella. Jo, distretament, passava per allà, quan estaven reunits i així el meu oncle, si em veia, em convidava a un xarop. Però no era pas cada dia com ara, no, ni anar a la confiteria tampoc, només s'hi anava els dies assenyalats. Si hi anava massa sovint el pare em cridava l'alto, em deia: «Nena, aquesta setmana ja has vingut?». O sigui que fins a l'altre, perquè era un abús.

Recordo que els dies de sol, en els llindars de la porta la gent menjava garotes, era com un ritus: les famílies reunides amb un gibrell i una galleda per anar tirant, s'obrien les garotes, es netejaven i amb pa s'anaven menjant. Jo no he menjat cosa més fina que les garotes. Ara ja no se'n veuen gaires. Recordo també que no hi havia peixeteries, i passaven unes dones amb unes planes venent peix pels carrers. També passava el carboner i el cabrer anava venent llet a qui ho demanava.

Als estenedors sempre hi havia dones remenant.

El passeig s'acabava a on hi havia el Cuartel de la Guàrdia Civil que era l'última casa que hi havia, d'allí cap als Riells era un camí de pedres que passava a tocar la tàpia del Cementiri, mireu el que s'ha guanyat al mar!. Anàvem a banyar als Riells i quan tornàvem teniem més calor que abans d'anar-hi, sort que aquí teniem una mànega d'aigua i ens refrescàvem.

També recordo que les dones del poble portaven mocador al cap, no sé si se'l posaven quan enviudaven o quan se sentien un xic grans... Però recordo que la majoria portava mocador al cap, i enm recordo molts de negres.

I també una altra cosa curiosa, com que hi havia moltes mosques i mosquits,

quasi tothom tenia cortines de malla a les portes i en aquestes cortines, quan en una casa portaven dol, hi posaven una gran franja negra, i així tothom ho sabia, i per la festa major no treien el nas al carrer... Déu nos en guard!

També recordo que quan es moria algú pintaven els mobles del dormitori, encara que fossin de fusta noble, tots de negre. Això ho feien a l'Estartit, possiblement que aquí també ho fessin. I una cosa molt maca que em ve a la memòria és que els vespres que feia molt temps, els mariners, que no podien anar en mar, passaven, en colles, cantant.

L'Esc.— Els diumenges i dies de festa, què feieu com esbarjo?

M^a. D. A.— Oh! sempre fèiem el mateix, anar als Riells, saltar roques, pescar... i quan vam ésser més grans els diumenges anàvem fins a Empúries i a mig camí ens trobàvem amb els d'allà. Passejarem o ens estàvem en una platja, depèn. D'Empúries hi havia els Delàs, els Ventós, i els Rubert. D'aquí a l'Escala hi anàvem les Moixò, la Lolita Llobet i en Reig, les dues Ferrer, i de molt joveneta la Rosita Llardent. No és que fóssim gaire colla.

L'Esc.— Com era el passeig que vostè recorda?

M^a. D. A.— Era completament menjat pel mar, sense barana, i sense contenció de cap mena. Tant és així, que quan feiem la rotllana, que us he parlat, les cadires que treiem, gairebé que arribaven a les roques, arran d'aigua. El passeig feia, naturalment, entrades i sortides, tant és així que els propietaris de les cases del passeig, o sigui el Sr. Llardent, el meu pare, i alguns més van fer el mur de contenció que hi ha ara, i va estar molt anys sense barana, fins que un bon dia l'Ajuntament la va fer fer. La primera va ser una de pilastres rodons i el passamà de ciment, però al cap de quatre dies es va esbardellar, penso que encara en queda algun retall.

A on hi ha el Voramar hi havia la casa de «doña» Carolina i el Cafè, era la mateixa finca partida en dues, més cap de Roses hi havia els Serrats: on hi ha ara el Juvinés, l'avi Badolet hi feia les barques, després ja venia aquesta casa, Can Llardent, Can Garranyol, Solitud, el Cuartel de la Guàrdia Civil i cap casa més, ja venien els Estenedors i un caminet petit que portava fins als Riells, i quan es trobava a l'altura que s'ajunta el passeig amb el Camí Ample, allà hi havia un manantial d'aigua fada, que ens rentàvem els peus quan veníem de banyar, i també, a vegades, hi havia cabres que hi bevien.

També recordo a la mateixa platja dels Riells, una construcció que antigament havien estat uns banys.

Els vestits de bany eren d'alpaca, amb manigueta i tot, i ratllats, com presidaris. I ni pensar-hi d'anar pel poble amb el vestit de bany i el barnús a sobre.

L'Esc.— Què més ens pot dir, de la seva tia?

M^a. D. A.— La meua tia s'interessava per totes les novetats i per tot el que passava, era una dona d'una gran inquietud, prova és que es va avançar a la seva època en pintura modernista: ella en tenia de molt abans que es parlés d'aquest moviment artístic. Però a casa seva no s'arrencaven fulls de calendari, vivia com en temps de la seva àvia.

A causa de la meua feina vaig tenir molta relació amb un metge que havia anat molt a l'estranger; per mitjà meu, la tieta el coneixia i el respectava molt perquè era una primeríssima figura i una gran persona. Un dia aquest senyor em va dir: «Vostès que tenen terrenys a la costa, a l'estranger s'ha començat a fer una cosa que en diuen «campings», i em va explicar què era un càmpig. Això era quan aquí hi havia mitja dotzena d'estrangers. I què fem?, què no fem?. El doctor va dir-me: «Jo ho proposaré a la seva tia, ella em té molt apleix». I així ho va fer. Va venir a l'Escala i va explicar a la tieta tot el que sabia sobre els campings. La tieta estava al llit, com sempre va estar en els seus darrers anys, amb una posició que no he entès mai, sense recolzar-se en lloc, dreta com un ciri, i obrint uns ulls com unes taronges. Quan la va tenir ben entusiasmada el Dr. li va dir: «Sra. Albert, li vinc a proposar una cosa, vostè deixim una pineda i jo corro amb tota la resta, no tindrà cap molèstia, només ha de dir que si, i ja està fet». La tieta va començar a créixer, jo la veia com si anés creixent, i li fa: «Caca d'estranger a casa, mai!». La resposta va ésser ràpida, clara i inequívoca. Es va acabar el negoci, abans de començar-lo.

RODOMA

